

Elektromagnetno polje: 1. kolokvij

(29. 11. 2019 ob 14:15)

asistent: Martin Klanjšek (01 477 3866, martin.klanjsek@ijs.si)

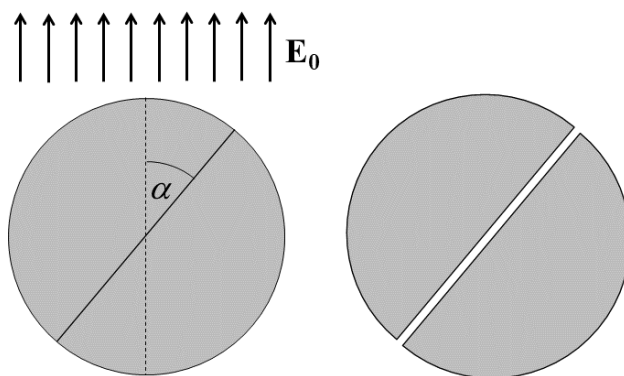
1. naloga

Dolgo tanko nitko iz izolatorskega materiala položimo na ravno podlago in jo oblikujemo v črko "U", tako da sta kraka nitke med seboj vzporedna, vmesni del nitke pa opisuje polkrog polmera a , kakor prikazuje slika. Na nitko enakomerno naneseemo naboj z dolžinsko gostoto μ . Izračunaj jakost električnega polja v središču polkrožnega dela nitke.

2. naloga

Dolg prevoden valj postavimo v homogeno električno polje jakosti E_0 , tako da je os valja pravokotna na smer polja. Valj prerežemo na dve polovici, tako da ravnina prereza (označena s polno črto na prvi sliki) poteka skozi os valja in oklepa kot α s smerjo polja. Nato polovici valja v smeri pravokotno na ravnino prereza rahlo razmaknemo in na koncu polje izklopimo (druga slika). Razmik med polovicama valja je zelo majhen v primerjavi s polmerom valja. Izračunaj jakost električnega polja v špranji med polovicama valja.

3. naloga

Skozi dve enaki krožni zanki polmera a , ki se nahajata v medsebojni razdalji b , tako da njuni osi sovpadata, spustimo električni tok I v enaki smeri. Z uporabo napetostnega tenzorja magnetnega polja izračunaj magnetno silo, s katero ena zanka deluje na drugo zanko za primer, ko je $b \gg a$. Zanki torej lahko obravnaváš kot točkasta magnetna dipola.

4. naloga (za dodatne točke)

Kovanec polmera a iz materiala z gostoto ρ in specifično prevodnostjo σ vržemo v notranjost velikega magneta v obliki tuljave premera D , v središču katerega je magnetno polje B_0 . Na območju okoli vhoda v magnet ima magnetno polje močan gradient. Ko se kovanec giblje skozi krajevno spreminjajoče se magnetno polje, se v njem inducirajo vrtnični električni tokovi, zaradi katerih se pojavi magnetna sila, ki po Lenzovem pravilu nasprotuje gibanju kovanca in s tem upočasnjuje gibanje kovanca. Oцени najmanjšo začetno hitrost, s katero moramo kovanec vreči, da bo uspel doseči središče magneta.

Predpostavi, da se kovanec ves čas giblje tako, da njegova os sovпада z osjo magneta, in da je teža kovanca zanemarljiva v primerjavi z magnetno silo. Gradient magnetnega polja

vzdolž osi magneta je znaten na območju približne višine D okoli vhoda v magnet in ga v približku lahko zapišeš kot B_0/D . Pri računanju komponent magnetnega polja v magnetu si pomagaj z Maxwellovo enačbo $\nabla \cdot \mathbf{B} = 0$. Končni rezultat oceni tudi numerično, tako da vzameš tipične vrednosti $a \approx 1$ cm, $\rho \approx 10$ g/cm³, $\sigma \approx 10^6$ (Ω cm)⁻¹, $D \approx 10$ cm in $B_0 \approx 1$ T.

Matematični pripomoček:

Periodične rešitve Laplaceove enačbe $\nabla^2 U(r, \varphi) = 0$ v valjnih koordinatah:

$$U(r, \varphi) = A + B \ln r + \sum_{m=1}^{\infty} (A_m r^m + B_m r^{-m}) \cos(m\varphi) + \sum_{m=1}^{\infty} (C_m r^m + D_m r^{-m}) \sin(m\varphi).$$

Čas reševanja: 90 minut.

Dovoljeni pripomočki: podani spisek enačb, matematični priročnik, kalkulator.

Rešitve nalog, ocene ter kraj in čas ogleda kolokvija bodo objavljeni na spletni strani

<http://www-f5.ijs.si/emp-2019-2020.html>.
